

**สถานการณ์ทางสังคมและจิตลักษณะด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง
ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง**
**Social Situation and Health Psychological Characteristics Relating to Self Health Care
of Village Health Volunteers in Kra Buri District, Ranong Province**

บุญตา วิชยศิลป์ศรี
Boonta Vichayasilsri

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Master of Science Thesis in Public Health
Phetchaburi Rajabhat University

2555

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ชื่อวิทยานิพนธ์ สถานการณ์ทางสังคมและจิตลักษณะด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแล
สุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง
ผู้วิจัย นายบุญตา วิชยศิลป์ศรี
สาขาวิชา สาธารณสุขศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....ประธานกรรมการ
(ดร.ศรีงามลักษณ์ คำทอง)

.....ประธานกรรมการ
(ดร.บุญสนอง ช่วยแก้ว)

.....กรรมการ
(ดร.ศรีงามลักษณ์ คำทอง)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ดร.ชลัช กลิ่นอุบล)

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อนุมัติให้แก่นักวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาโรช เพื่อกบัวขาว)
บัณฑิตศึกษา
ศูนย์จัดการศึกษานอกสถานที่ตั้ง

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิวัต กลิ่นงาม)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ชื่อวิทยานิพนธ์ สถานการณ์ทางสังคมและจิตลักษณะด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ
สุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ผู้วิจัย นายบุญตา
วิชศิลป์ศรี สาขาวิชา สาธารณสุขศาสตร์ พ.ศ. 2555 อาจารย์ที่ปรึกษา คร.ศรีงามลักษณ์ คำทอง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับสถานการณ์ทางสังคมด้านสุขภาพ 2) ศึกษา
ผลของจิตลักษณะด้านสุขภาพ 3) ศึกษาระดับพฤติกรรมดูแลสุขภาพสุขภาพตนเองของอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และ 4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ทางสังคมและจิตลักษณะ
ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพสุขภาพตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ อาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จำนวน 275 คน ได้มาจากการ
ใช้สูตรของยามานะ โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ
แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานการณ์ทางสังคมด้านสุขภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทิศทางการสาธารณสุข
มูลฐาน รองลงมา คือ สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทางสังคม และนโยบายเป้าหมายการพัฒนา
2. จิตลักษณะด้านสุขภาพ ส่วนใหญ่มีความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองและความเชื่อ
อำนาจในตนด้านสุขภาพตนเองอยู่ในระดับสูง และมีทัศนคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพตนเอง
โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
3. พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ พฤติกรรมด้าน
การออกกำลังกายรองลงมา คือ พฤติกรรมด้านการป้องกันโรค และพฤติกรรมด้านโภชนาการ
4. จิตลักษณะด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ในทิศทางเชิงบวกกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพ
สุขภาพตนเองในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนสถานการณ์ทางสังคมด้าน
สุขภาพมีความสัมพันธ์ในทิศทางเชิงบวกกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองในระดับต่ำอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อค้นพบจากการวิจัย คือ สถานการณ์ทางสังคมด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม
การดูแลสุขภาพตนเองในระดับต่ำและมีทัศนคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพตนเองอยู่ในระดับปานกลาง
ดังนั้นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านควรพัฒนาศักยภาพพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองให้เป็น
ผู้นำด้านสุขภาพ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในชุมชนได้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบาย
ด้านการพัฒนาที่ชัดเจนต่อเนื่อง และยั่งยืน

Thesis Title: Social Situation and Health Psychological Characteristics Relating to Self Health Care of Village Health Volunteers in Kra Buri District, Ranong Province **Researcher:** Mr.Bunta Wichayasilapasri
Major: Public Health Science **Year:** 2012 **Advisor:** Dr.Sringamlak Chomthong

Abstract

This research were aimed to: 1) study the social situation concerning health, 2) investigate the psychological characteristics on self care, 3) study the level of self health care behavior, and 4) examine the relationship between social situation and psychological characteristics on self health care behavior. The research samples, selected by using stratified random sampling method, were 275 village health volunteers living in Kra Buri District, Ranong Province. The sample size was calculated by using Taro Yamane's formula. The tool used for collecting data was the questionnaire. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The research results were as follows:

1. The social situation on self care was overall at a high level. The aspects of situations, ranked in descending order of their mean scores, were dimension of primary health care, changing social situation, and policy on development goal.
2. The psychological characteristics, i.e. knowledge and internal locus of control, were ranked at a high level, whereas good attitude toward self health care was at a moderate level.
3. The volunteers' behavior in their own health care was at a high level. The aspects of behaviors, ranked in descending order of their mean scores, were exercise behavior, disease preventive behavior, and nutritional behavior, respectively.
4. There was positive relationship at a high level with statistical significance at 0.05 level between psychological characteristics concerning health with behavior in self health care, but at a low level with statistical significance at 0.05 level between social situation with behavior in self health care.

The research findings were that there was relationship at a low level between social situation on self care behavior and health volunteers' behavior in self health care, and that the level of their good attitude toward self health care was medium. Thus, the volunteers should improve their own potential and behavior in self health care in order to be the leaders and good examples in community. Moreover, they should have good attitude toward health care, especially eating and disease preventive behaviors. Besides, the concerned units should be clear, continual, and sustainable policy on development.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ดร.ศรีงามลักษณ์ คำทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.บุญสนอง ช่วยแก้ว ประธานกรรมการสอบ และ ดร.ชลัษ กลิ่นอุบล กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคอยแนะนำ แก้ไขและให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จด้วยความเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ นางสาวจิราพร สุวดีกุล ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดระนอง นายสมบัติ เลิศการณ ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษสาธารณสุขอำเภอกระบุรี สำนักงานสาธารณสุขอำเภอกระบุรี นายสามิต นิยมไทย ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมะมุ นางจรรยาผล แสงศิริไพบูลย์ ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการหัวหน้ากลุ่มงานอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน ผู้ตรวจงานวิจัยระพยาบาลระดับอำเภอ และนายพรเทพ อัครมโนไพศาลตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ หัวหน้างานสาธารณสุขมูลฐานระดับอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอกระบุรีที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญอนุเคราะห์ตรวจสอบแบบสอบถามที่กรุณาสละเวลา อันมีค่าให้คำปรึกษาแนะนำ ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทำให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ความมีคุณค่าและประโยชน์ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้ช่วยเหลือสนับสนุน และเสริมสร้างพลังใจให้กับผู้วิจัยในการศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยความภาคภูมิใจ

บุญตา วิชยศิลป์ศรี

กันยายน 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(3)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(5)
กิตติกรรมประกาศ.....	(6)
สารบัญ.....	(7)
สารบัญตาราง.....	(8)
สารบัญภาพประกอบ.....	(10)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ของการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
สถานการณ์ทางสังคมด้านสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับจิตลักษณะด้านสุขภาพ.....	31
ความเป็นมาของกระบวนการและการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน..	33
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเอง.....	47
ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง.....	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56
สรุปเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	61
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	61
เครื่องมือในการวิจัย.....	62
การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	65

การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
4 ผลการวิจัย.....	68
ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	68
ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคมด้านสุขภาพของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง.....	71
ตอนที่ 3 ผลวิเคราะห์จิตลักษณะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง.....	75
ตอนที่ 4 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง.....	80
ตอนที่ 5 ผลการทดสอบความสัมพันธ์เพื่อการตรวจสอบสมมติฐาน.....	84
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	88
สรุปผลการวิจัย.....	88
การอภิปรายผล.....	90
ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	94
ภาคผนวก.....	98
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	99
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	101
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	107
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	115
ประวัติผู้วิจัย.....	120

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	62
4.1 จำนวนและร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล.....	68
4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสถานการณ์ทางสังคมด้านสุขภาพของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำแนกเป็นรายด้านและรวมทุกด้าน.....	71
4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสถานการณ์ทางสังคมด้านสุขภาพของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทางสังคม.....	72
4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสถานการณ์ทางสังคมด้านสุขภาพของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านทิศทางการสาธารณสุขมูลฐาน.....	73
4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสถานการณ์ทางสังคมด้านสุขภาพของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน นโยบายเป้าหมายการพัฒนา.....	74
4.6 จำนวน ร้อยละและระดับคะแนนความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จำแนกโดยรวม.....	75
4.7 จำนวนและร้อยละ ความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จำแนกตามรายชื่อ.....	75
4.8 จำนวน ร้อยละและระดับความเชื่ออำนาจในตนด้านสุขภาพตนเองของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จำแนกโดยรวม.....	77
4.9 จำนวนและร้อยละ ระดับความเชื่ออำนาจในตนด้านสุขภาพตนเองของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนองจำแนกตามรายชื่อ.....	77
4.10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทัศนคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพตนเองของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จำแนกเป็นรายชื่อ..	78
4.11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง จำแนกเป็นรายด้าน และรวมทุกด้าน.....	80
4.12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พฤติกรรม ด้านโภชนาการ.....	81

4.13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พฤติกรรมด้าน การออกกำลังกาย.....	82
4.14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พฤติกรรมด้าน การป้องกันโรค.....	83
4.15	ความสัมพันธ์ของสถานการณ์สังคมด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ ตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง..	84
4.16	ความสัมพันธ์ของจิตลักษณะด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ ตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง.....	86

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8